

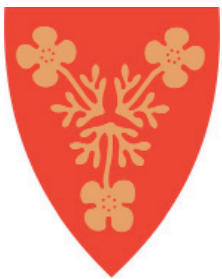

ELEVHEFTE

FINSKO 4

STORFJORD SPRÅKSENTER & SKIBOTN-SKOLE

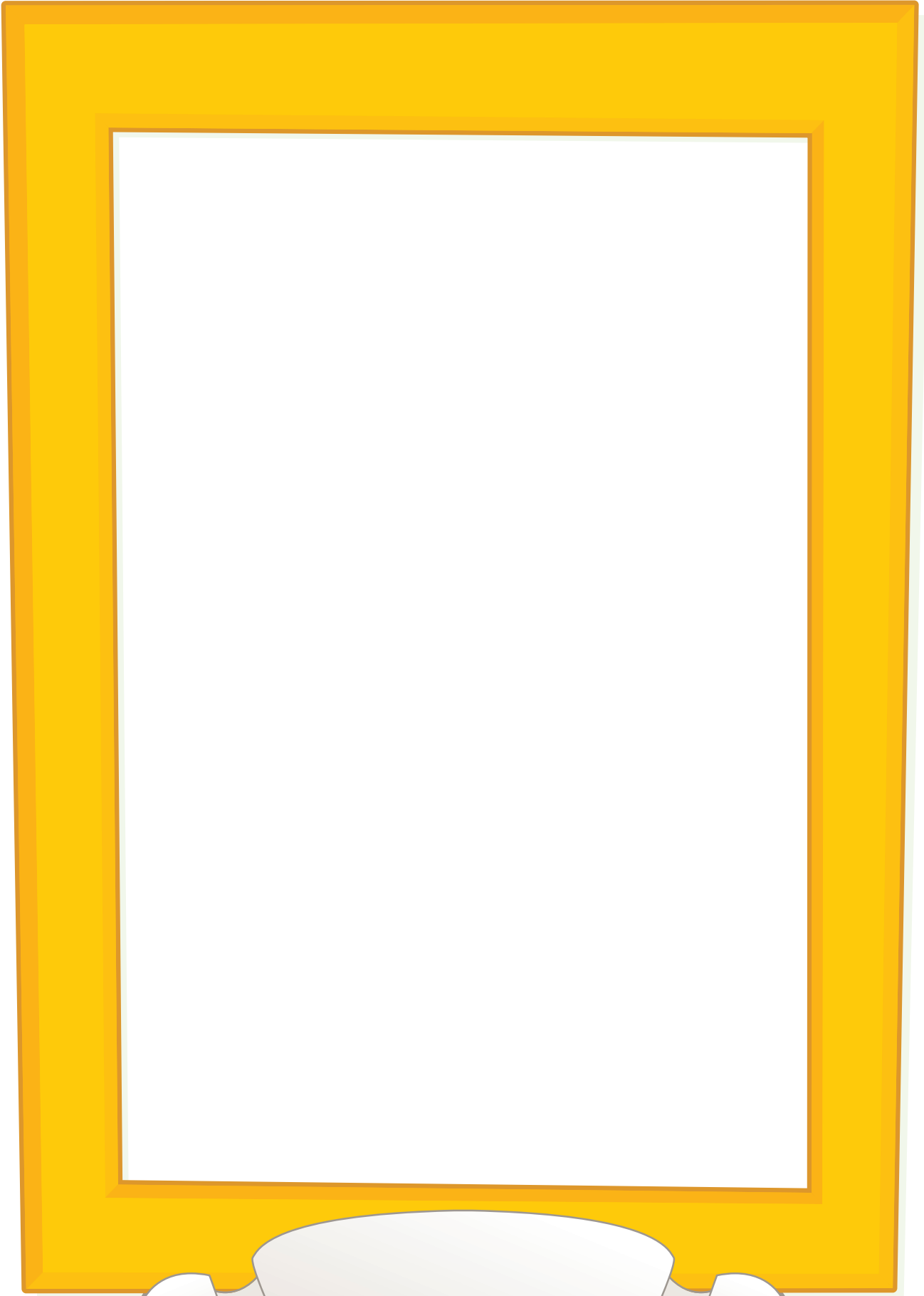

STORFJORD KOMMUNE
9046 OTEREN

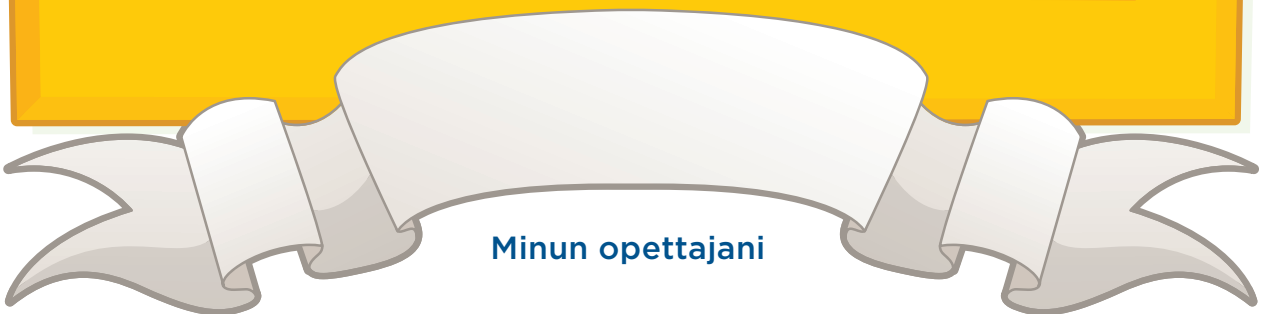
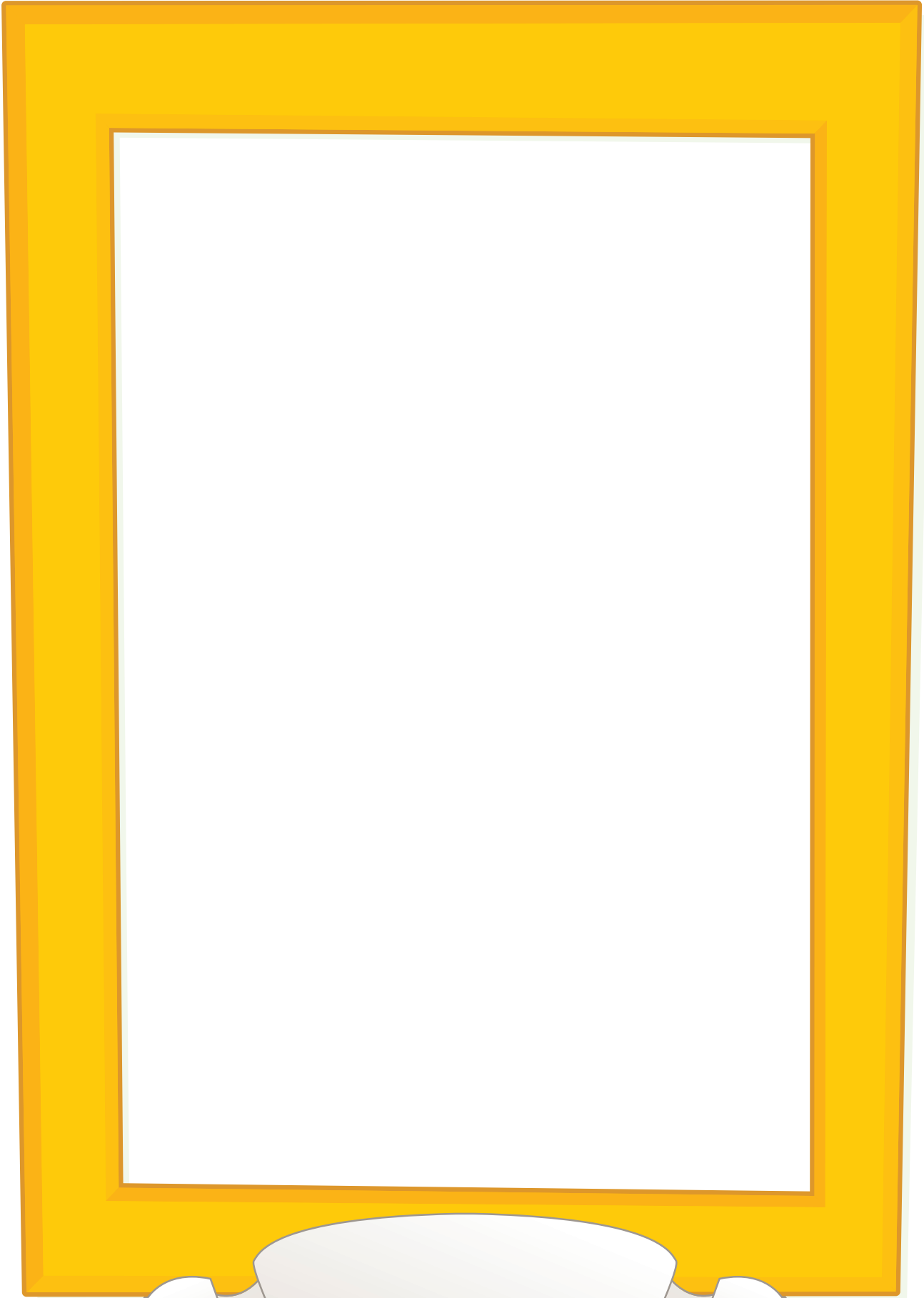
post@storfjord.kommune.no
www.storfjord.kommune.no & www.spraaksender.no

Forfattere: Edith Båhl, Katja Naimak, Saara Pudas og Silja Skjelnes-Mattila.

Grafisk formgivning og illustrasjoner: Colibri Design · www.colibridesign.no

Minä Itse

Minun opettajani

INNHALDSFORTEGNELSE

1 HYVÄ ALKU GOD START	s.6	s.37	10 VIIKONPÄIVÄT UKEDAGENE
2 KUKA HVEM	s.9	s.40	11 PERHE FAMILIE
3 MARJOJA BÆR	s.12	s.44	12 MERI HAV
4 VÄRIT FARGER	s.14	s.46	13 TUNTURI FJELL
5 NUMEROT TALL	s.18	s.50	14 METSÄ SKOG
6 ELÄIMET DYR	s.22	s.52	15 TAIVAS HIMMEL
7 KULTTUURITEEMA KULTURTEMA	s.26	s.56	KERTAUS REPETISJON
8 JOULU JUL	s.30	s. 65	SANALISTA ORDLISTE
9 TALVI VINTER	s.33		

HYVÄ ALKU GOD START

LÆRINGSMÅL

- 1 **Bruke det grunnleggende lydsystemet**
Vi skal trene på rettskrivning ved å skrive ned en sangtekst vi kan fra før.
- 2 **Forstå enkle instruksjoner gitt på finsk**
Vi skal bli kjent med et sett fraser som vi både skal forstå og etter hvert kunne bruke.
- 3 **Gi uttrykk for egne tanker og følelser i møte med finsk- eller kvenskspråklig litteratur og barnekultur**
Vi skal høre på finske barne- og ungdomssanger og fortelle hva vi synes om dem

GRAMMATIKK

Vi skal øve på verbbøying i entall: vi skal forstå hva som menes med verbbøying og vi skal kunne de finske endelsene i entall.

NYE ORD

Vi skal repetere noen gode og kjente ord. Disse får du altså på gloseprøve.

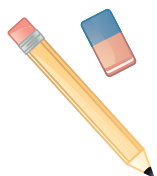
Minä
Jeg

Sinä
Du

Hän
Han/Hun

Se
Den/det

Missä
Hvor

SKRIVETRENING

Skriv ned en sang på finsk som du kan utenatt, for eksempel *Karhu nukkuu*. Dersom du ikke kan sangen, så kan oppgaven gjøres ved at læreren leser høyt og du skriver ned.

Her må du konsentrere deg om alt du har lært om finske bokstaver og om korte og lange lyder. Ta en gjennomgang i hele klassen først om alt dere vet om finsk rettskrivning. Lykke til.

GRAMMATIKK

Vi har jobbet med verb og bøyning av disse tidligere.

- Verbene er gjøreordene i en setning.
- Alle setninger inneholder verb.
- Det er forskjellige endelser på finsk etter hvem som utfører handlingen.
- Vi har jobbet med jeg-, du- og han/hun-form.

		Bor	Lever	Sitter	Ser
Jeg	Minä	Asun	Elän	Istun	Katson
Du	Sinä	Asut	Elät		
Han	Hän	Asuu	Elää		
Hun	Hän	Asuu	Elää		

Se nøye på paradigmet/skjemaet. Du husker sikkert at vi skulle bytte ut n-endelsen i jeg-person til t-endelse i du-person. Men hvordan skal man lage han/hun-person? Diskuter i klassen og prøv deretter å bøye verbene å sitte og å se.

PRAKTISK OPPGAVE

Du skal gå på youtube og søke opp følgende finske sanger.

Lytt til sangene og gi dem smilemunner etter hvor godt du likte sangene. En sur munn hvis du overhodet ikke likte den, en strekmunn om den var helt OK, og en smilemunn om du synes den var kul.

1) J. Karjalainen Apinaorkesteri

2) Hanna Pakarinen Mörkö Mainio

3) M.A.Numminen Kunka saisin rikki kookospähkinän

4) Laura Närhi Päivänsäde ja menninkäinen

FRASEPLAKAT

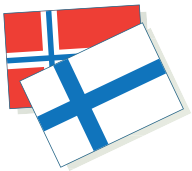
Vi skal lage en plakate over fraser vi skal øve på og bruke hele året.

Minä
tarvitsen apua.
Jeg trenger hjelp.

Siitä tulee
hauska.
Det blir artig.

Saanko
lainata sen?
Får jeg låne
den?

Mitä
teen nyt?
Hva skal jeg
gjøre nå?

OVERSETTELSE

Jobb gjerne to og to. Her er det mye å passe på.

Kråka spiser et eple.

Pekka spiser en appelsin.

Du spiser.

Hva spiser du?

Torsken lever i havet.

Bjørnen bor i skogen.

Hvor bor du?

Jeg bor i Norge.

GLOSEPRØVE

KUKA HVEM

LÆRINGSMÅL

- 1 **Bruke det grunnleggende lydsystemet:**
Vi skal kunne fortelle om forskjellene mellom de norske og de finske bokstavene p, t og k
- 2 **Identifisere områder der det kan være nyttig å kunne finsk el kvensk**
Vi skal kunne fortelle om nytten av å kunne flere språk.
Vi skal kunne fortelle litt om hvorfor vi har finsk på skolen
Vi skal kunne fortelle om når og hvor vi kan trenge å kunne finsk

GRAMMATIKK

Vi skal vite hva et adjektiv er.
Vi skal lage beskrivelser av folk ved å bruke adjektiver.

NYE ORD

Vi skal lære fire fine finske adjektiv. Et adjektiv er et beskrivende ord.
Følgende ord kan du bruke for å beskrive en person:

Pitkä
Høy

Lyhyt
Lav

Tumma
Mørk

Vaalea
Lys

Hvilke finske adjektiver har du lært tidligere?

SKRIVETRENING

Vi skal jobbe med å lage beskrivelser av folk.
Se på følgende tekst og strek under verbene i teksten.
Sett ring rundt adjektivene.

Tämä on Pekka.
Hän on 40 vuotta vanha.
Hän on pitkä.
Pekka on pitkä mies.
Hän on vaalea.

SKRIVETRENING

Skriv om deg selv. Pass på verbet.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

MUNTLLIG ØVELSE

Fortell om to av elevene i klassen din og om læreren din på samme måte som du gjorde i skriveøvelsen tidligere.

GRAMMATIKK

Du har sikkert lagt merke til at finlendere uttaler p, t og k på en annen måte enn nordmenn. Når finlendere sier for eksempel *Kilpis* så høres det nesten ut som *Gilpis*. Bokstavene p-t-k uttales faktisk forskjellig i finsk og i norsk.

For å forstå forskjellene, så må vi gjøre et lite lyd-eksperiment.

EKSPERIMENT

Hold et ark løst foran munnen.

Si følgende ordpar høyt mens du holder arket oppe.

Hva skjer med arket når dere uttaler ordene med **s**?

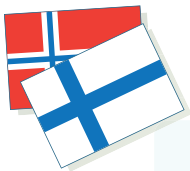
Hva skjer med ordene når det uttaler ordene som begynner på bokstavene **p, t og k**?

I språket vårt har vi, uten at vi kanskje tenker på det, to forskjellige typer p, t og k. Nemlig en serie p-t-k med pustelyd, og en serie med p-t-k uten pustelyd. I det finske språket har vi ikke p-t-k med pustelyd. Så alle finske p-t-k skal uttales på samme måte som de norske p-t-k i ordene spark, stille og skap.

PRAKTISK OPPGAVE - SAMTALEEMNE

Diskuter følgende spørsmål høyt i klassen:

- Hvorfor har vi finsk på skolen?
- I hvilke situasjoner er det lurt å kunne finsk?
- Hvorfor er det viktig å kunne andre språk enn norsk?
- Har dere noen venner/slektninger i Finland?
- Er det noen dere kan skrive brev eller postkort til på finsk?
- Skriv et postkort på finsk og send det til noen!

OVERSETTELSE

Jobb gjerne to og to. Her er det mye å passe på.

Bjørnen sover.

Kråka sover.

Bjørnen sover i snøen.

Jeg sover i skogen.

Jeg leker i snøen.

Pekka leker i snøen.

Kråka leker i skogen.

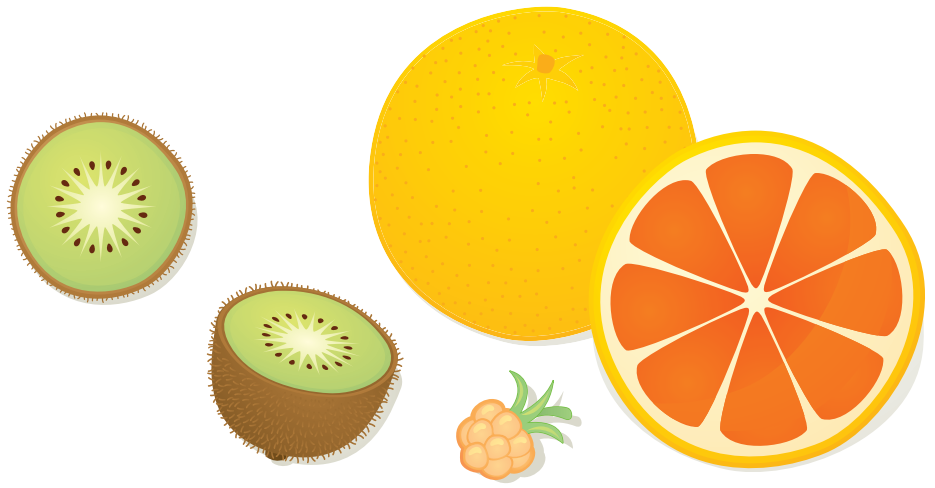
Jeg står på ski i skogen.

Du står på ski i snøen.

Kråka leker i snøen i skogen.

GLOSEPRØVE

MARJOJA JA HEDELMIÄ BÆR OG FRUKT

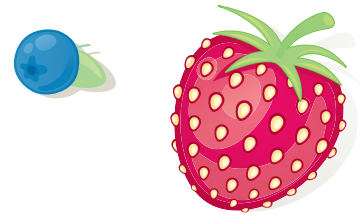
LÆRINGSMÅL

- 1** **Bruke det grunnleggende lydsystemet:**
Vi skal trene på rettskrivning ved å skrive ned en sammenhengende tekst vi lytter til

GRAMMATIKK

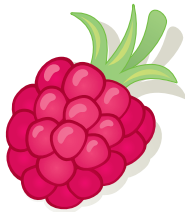
Vi skal kunne fortelle om hvordan man uttrykker 'i' på finsk.
Vi skal lage setninger hvor vi bruker endelsen -ssa/-ssä (inessiv)

- 2** **ANNET MORRO**
Vi skal gjøre oss kjent med noen litt mindre kjente bær fra nærmiljøet.
Vi skal vite hvordan de ser ut og hva de heter på norsk og finsk.

NYE ORD

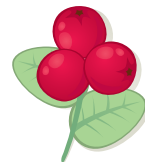
Vadelma
Bringebær

Variksenmarja
Krøkebær

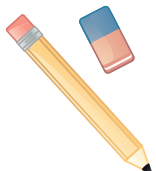
Juolukka
Blokkebær

Sianmarja
Skrubebær

PRAKTISK OPPGAVE

Finn bilder av bærene på internett eller i en flora og gjør deg kjent med hvordan planten ser ut. Lag et bilde (valgfri utforming) med alle fire bærene og skriv de finske navnene under hvert bær.

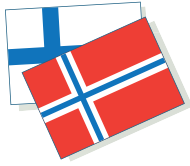
SKRIVETRENING

Vi skal prøve å skrive ned sangteksten til *Popsi-popsi porkkanaa*.
Læreren leser, du lytter og prøver å skrive ned.
Fasiten blir gitt på tavla etterpå. Denne sangen bør vi lære oss.

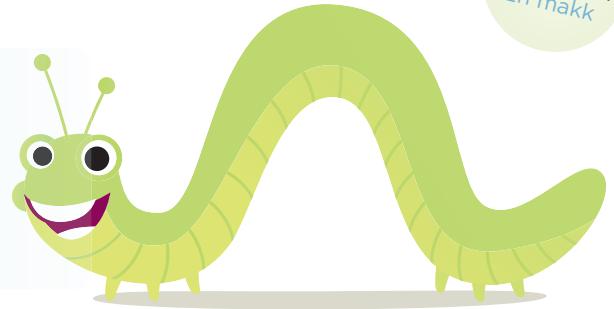
GRAMMATIKK

Vi har lært at 'i' på finsk uttrykkes med en egen endelse *-ssa/-ssä*. Denne endelsen må vi altså bruke dersom vi skal fortelle om noe som er inne i bærene. La oss tenke oss at det bor en liten makk, *en mato*, inne i bærene.

Oversett følgende tekst til norsk:

Tämä on vadelma.
Vadelmassa on mato.
Mato asuu vadelmassa.

En mato
En makk

Lag tilsvarende setninger skriftlig om bærene hilla og sianmarja.

1 _____

1 _____

2 _____

2 _____

3 _____

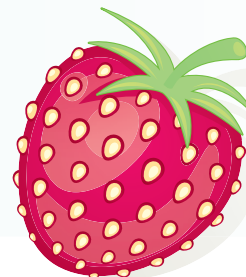
3 _____

MUNTLIG OPPGAVE

Presenter bildet dere har laget av bærene for de andre elevene i klassen og fortell om hvordan bærene ser ut på finsk.

Tämä on vadelma.
Vadelma on marja.
Vadelma on punainen marja.
Vadelma on norjaksi bringebær.

Norjaksi
På norsk

BONUSOPPGAVE

For å lage en skikkelig sunn energidrikk trenger du én liter med krøkebær. Knus bærene lett i en bolle og hell over med en halv liter kokende vann. La bæra trekke i vannet over natta i kjøleskapet. Sil ut bærene og visp inn 1,5 dl sukker. Klar. Ferdig. Nam.

GLOSEPRØVE

VÄRIT FARGER

LÄRINGSMÅL

- 1 **Bruke det grunnleggende lydsystemet:**
Vi skal lære hvordan pp, tt og kk veksler med p, t og k.
- 2 **Forstå korte, enkle tekster**
Vi skal lese igjennom og forstå en presentasjonstekst, og vi skal kunne skrive den om, ved å bytte ut enkelte ord.
- 3 **Fremføre finsk- eller kvenskspråklig rim, regler, sanger og fortellinger**
Vi skal lære sangen Popsi-popsi porkkanaa utenatt.
- 4 **Forstå og bruke noen vanlige finske ord og fraser knyttet til nære omgivelser og egne interesser.**
Vi skal kunne fortelle om vår egen mening ved å bruke *minun mielestäni*.
Vi skal kunne sammenligne to gjenstander ved å bruke *on kuin*.

NYE ORD

Vi har tidligere lært navnet på mange farger og hvordan vi forteller at fargen er lys eller mørk. Nå skal vi lære to faste uttrykk som vi skal bruke når vi skal beskrive verden rundt oss. Skriv opp ordene i gloseboka di og øv godt.

Minun mielestäni
jeg synes at

..on kuin...
er som

SKRIVETRENING

Les først teksten høyt.
Prøv deretter å skrive en tilsvarende tekst sjøl.

Tämä on appelsiini.
Appelsiini on oranssi.
Minun mielestäni tämä appelsiini on kaunis.
Appelsiini on kuin aurinko.

Tämä on Saara.
Saara on suomalainen tyttö.
Minun mielestäni Saara on kaunis tyttö.
Saara on kaunis kuin prinsessa.

GRAMMATIKK

Vi har lært at p, t og k uttales litt annerledes på finsk og norsk.
Det er litt mer å vite om disse konsonantene. Når vi skal for eksempel legge til endelsen -SSA til et ord som har to p,t,k så blir to til én.
Og hva betyr egentlig det?

Se på følgende ordpar:

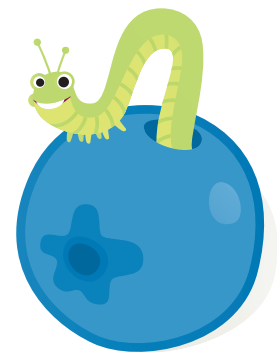
Vadelma
Vadelmassa

Omena
Omenassa

Mustikka
Mustikassa

Husker du hvordan vi lagde setninger om en makk som bor i et bær?

Tämä on mustikka.
Mustikassa on mato.
Mato asuu mustikassa.

Lag tilsvarende setninger om bærene juulukka og mansikka.

1 _____

1 _____

2 _____

2 _____

3 _____

3 _____

PRAKTISK OPPGAVE- SANG

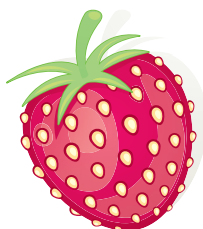
Vi gir ikke helt slipp på frukt og bær-temaet.
Les følgende sangtekst høyt og prøv å lære
teksten utenatt:

Popsi, popsi porkkanaa
Hampaita se vahvistaa
Nami-nami, nami-nami porkkana
Hampaita se vahvistaa

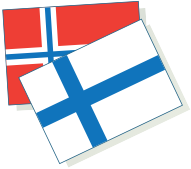
Maista, maista mansikkaa
Sitä ei voi vastustaa
Nami-nami, nami-nami, mansikka
Sitä ei voi vastustaa

Haukkaa, haukkaa hedelmää
Omenaa, tai päärynää
Nami-nami, nami-nami hedelmää
Omenaa tai päärynää.

Popsi, popsi porkkanaa,
maista, maista mansikkaa.
Haukkaa, haukkaa hedelmää,
vitamiinit sulle jää.

OVERSETTELSE

Jobb gjerne to og to.
Det er mye repetisjon i denne oversettelsen.

En sommermorgen

Nå er det morgen.

Nå er det sommer.

Dette er en vakker sommermorgen.

Himmelen er blå.

Himmelen er mørkeblå.

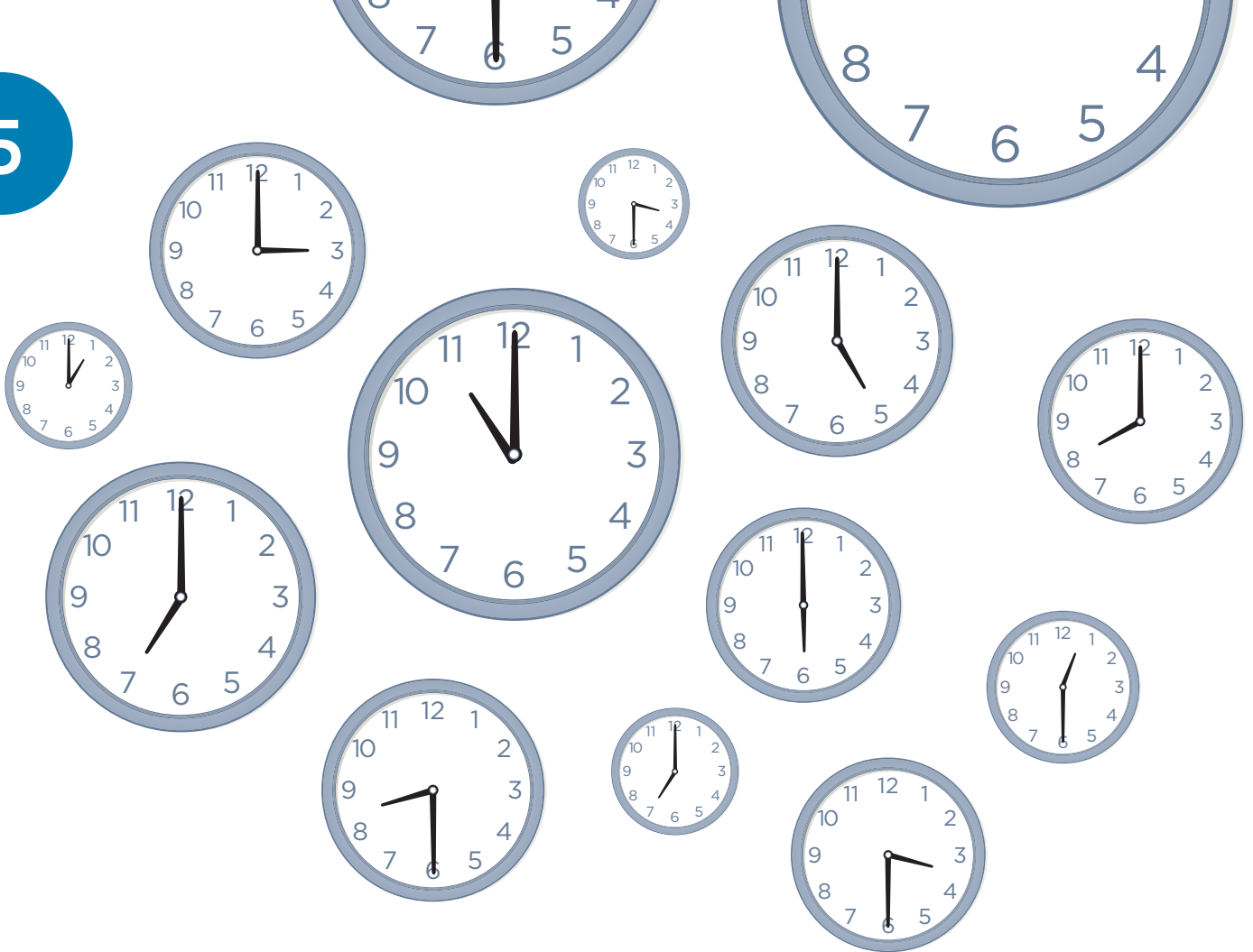
Himmelen er blå som en blåklokke.

Jeg synes at livet er herlig.

GLOSEPRØVE

5

NUMEROT TALL

LÆRINGSMÅL

- 1 Stille spørsmål og svare på spørsmål i enkle samtalesituasjoner**
Vi skal kunne spørre og fortelle om hvor mye klokka er
- 2 Fremføre finsk- eller kvenskspråklig rim, regler, sanger og fortellinger**
Vi skal kunne fortelle litt om regler.
Vi skal lage vår egen tulleregler

NYE ORD

Vi skal jobbe med å fortelle hvor mye klokka er.
Til dette trenger vi å lære oss følgende ord:

Paljonko
Hvor mye

Kello
Klokka

Tasan
Akkurat

Puoli
Halv

ALLE TALLENE MELLOM 1-100

Vi har lært tallene fra en til 10.

Vi har også lært hva vi skal legge til tallordene for å telle tallene 11-19.

8 = kahdeksan, 18 = kahdeksan + ?

Vi har også lært hva vi skal legge til tallordene for å lage de hele tierne mellom 20-100.

3 = kolme, 30 = kolme + ?

Det er utrolig lett å telle på finsk når man bare har lært seg tallene mellom 1 og 10. For å lage tallene mellom de hele tierne, lager vi først 10-tallet og legger deretter til det vi mangler.

20

To tiere

Kaksi + kymmentä

Kaksikymmentä

24

To tiere og fire

Kaksi + kymmentä + neljä

Kaksikymmentäneljä

30

Tre tiere

Kolme + kymmentä

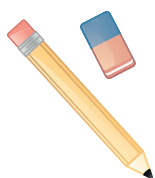
Kolmekymmentä

37

Tre tiere og syv

Kolme + kymmentä + seitsemän

Kolmekymmentäseitsemän

SKRIVEOPPGAVE

Skriv følgende tall med bokstaver:

28 _____

93 _____

52 _____

54 _____

71 _____

85 _____

49 _____

67 _____

GRAMMATIKK

Vi skal lære å fortelle om klokka. For å spørre om hvor mye klokka er, så sier vi *Paljonko kello on?* *Kello* er 'klokka', *on* betyr 'er' og *paljonko* kan vi oversette med 'hvor mye'.

Først skal vi lære en litt humoristisk måte å svare på.

Paljonko kello on?

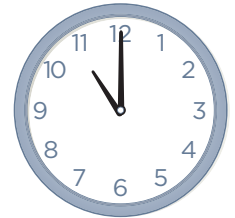
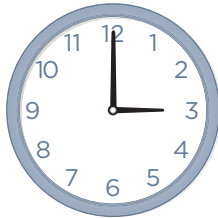
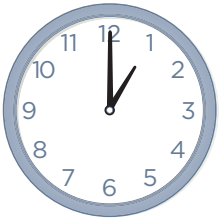
Kello on paljon.

Vi skal kunne fortelle om hele og halve timer.

Tallene vi trenger for å snakke om klokka, er selvsagt tallene fra 1-12.

På samme måte som på norsk, så sier vi altså *kello on* - klokka er ,og et tall.

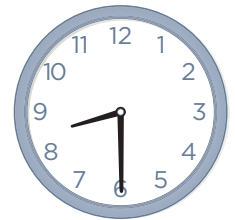
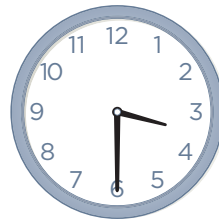
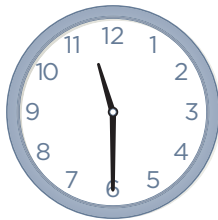
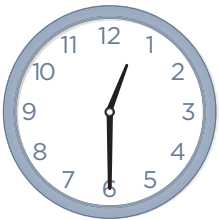
Paljonko kello on?

Kello on yksi

Dersom klokka er halv, så legger vi bare til ordet *puoli*.

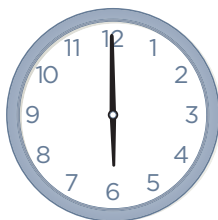
Paljonko kello on?

Kello on puoli yksi

Dersom vi ønsker å si at klokka er hel, og virkelig eksakt, på minuttet, hel, så legger vi til ordet *tasan*.

Paljonko kello on?

Kello on tasan viisi.

PRAKTISK OPPGAVE

Vi har lært flere finske regler på skolen. Det finnes mange forskjellige typer regler. En ganske vanlig regle er en regle hvor man skal velge deltagere underveis. Den som man peker på til slutt når man sier Snipp-snapp-snute, du-er-ute, er jo nettopp ute.

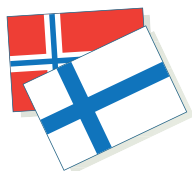
Mange regler har flere elementer med tullespråk i seg. Alle ordene i en regle må altså ikke bety noe. De må bare høres riktige ut. Vi har lov til å finne på egne ord underveis.

Rytmen i regla er viktig. Du må kunne klappe takten til en regle, eller eventuelt kunne hoppe eller knipse eller sprette en ball til en regle.

LAG EN EGEN REGLE.

Velg et tema, bruk ord du kan, bruk tall, finn på egne ord og klapp takten. Lek og kos deg! Men avslutt regla med ordet POIS eller setningen SINÄ LÄHDET POIS!

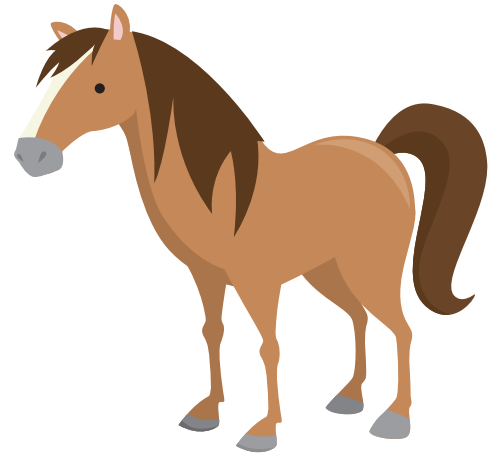
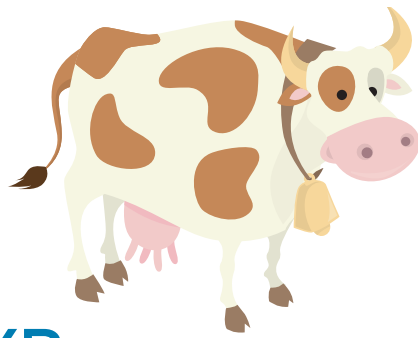

OVERSETTELSE

Hvor mye er klokka?
Oi! Klokka er mye.
Klokka er halv 10!
Jeg spiser klokken 10.

GLOSEPRØVE

ELÄIMET DYR

LÆRINGSMÅL

- 1 Forstå korte, enkle tekster
Vi skal lese igjennom en tematekst og forstå hva teksten spør etter.

GRAMMATIKK

Vi skal få et innblikk i bruk av endelser i finsk for å skape nye betydninger.
Vi kan redegjøre for bruken av endelsen *-ssa/-ssä*.
Vi forstår hvordan endelsen *-kin* brukes.

NYE ORD

Vi skal lære fire ord:

Hevonen
Hest

Lehmä
Ku

-kin
Også

Talo
Hus

SKRIVETRENING

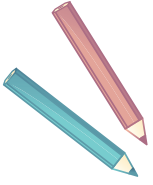
Les først teksten høyt. Skriv teksten i arbeidsboka.
Forstår du teksten? Svar på spørsmålene.

Navetta on eläinten talo.
Lehmä asuu navetassa.
Lammaskin asuu navetassa.
Mikä on navetta norjaksi?
Hevonen asuu tallissa.
Mikä on talli norjaksi?

TILLEGGSPØRSMÅL

Hvorfor står det *navetta* i første setning, men *navetassa* i andre setning?
Hvor ble det av den ene t-bokstaven?

PRAKTISK OPPGAVE

Sitt to og to og jobb dere igjennom alle dyrenavnene.
Illustrer deretter ordene med små strektegninger av dyrene.

Hest

Hund

Katt

Bjørn

Reinsdyr

Ku

Fugl

Skjære

Sau

Høne

Hane

Kråke

Gjøk

Torsk

Sei

Fisk

Krokodille

GRAMMATIKK

Finsk er et språk som kan lime inn endelser til ord og gi ordene nye betydninger. Vi kan godt kalle finsk for et klippe-og-lime-språk. Tidligere har vi lært å lime inn endelsen i *-ssa/-ssä* til ordet, for å uttrykke beliggenheten i'. Endelsen *-kin* er også en slik ordbit vi kan lime inn her og der. Endelsen betyr 'også'.

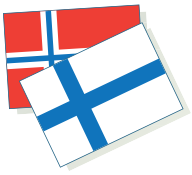
Dersom *auto* betyr bil, hva betyr ordet *autossa* ?
Og hva tror du ordet *autokin* betyr?

Finsk blir spesielt morsomt når ordene blir lange.
Og ett ord kan ha flere endelser.
Ett ord kan bli veldig langt når vi limer og limer og limer.
Foreløpig skal vi nøye oss med å lime inn *-ssa* og *-kin*.

FYLL UT

	-ssa	-ssa + -kin	på norsk
Auto	<i>Autossa</i>	<i>Autossakin</i>	<i>I bilen også</i>
Pallo			
Talli			
Talo			
Navetta			

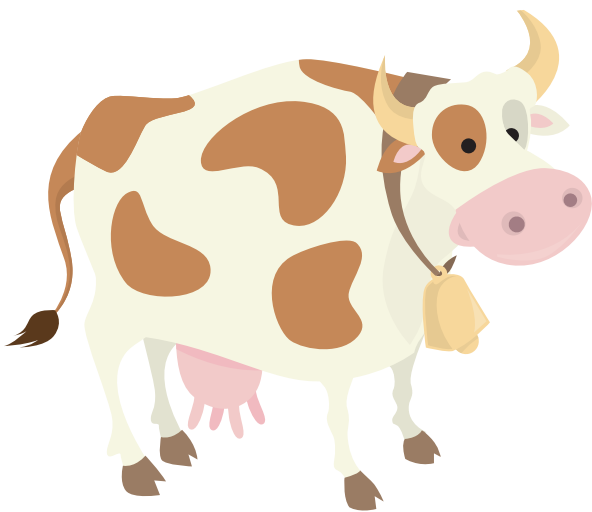

OVERSETTELSE

Bjørnen bor i skogen.
Bjørnen bor ute.

Kua bor i en fjøs.
Sauen også bor i fjøs.
Men hesten bor i en stall.

Jeg bor i et hus.
Mamma også bor i et hus.
Hvor bor du?

GLOSEPRØVE

KULTTUURITEEMA KULTURTEMA

LÆRINGSMÅL

- 1 Gi uttrykk for egne tanker og følelser i møte med finsk- eller kvenskspråklig litteratur og barnekultur**
  - Vi skal kunne fortelle litt om finske dyre-eventyr
  - Vi skal kunne gjengi fortellingen om reven og kråka
  - Vi skal fortelle om vår personlige opplevelse av dette eventyret
  - Vi skal fremføre en enkel dramatisering av dette eventyret

OM DYRE-EVENTYR

Skogen har en svært sentral rolle i den finske kulturen. Og tradisjonelle finske barne-eventyr omhandler derfor ofte skogsdyr.

I eventyrene har dyrene menneskelige egenskaper. De snakker, lever og arbeider slik mennesker gjør. De kan for eksempel hogge tømmer, bygge hus, stå på ski, fiske med fiskestenger eller dyrke poteter.

Det er flere dyr man kan møte på i finske eventyr. Ofte møter man på en bjørn, en rev og en kråke. Disse har klare egenskaper som går igjen. Reven er smart og klarer å lure bjørnen. Kråka er lurest, og vinner over reven. I finske dyre-eventyr vinner ikke den sterkeste eller den snilleste, men den smarteste.

EVENTYRET OM KRÅKA OG REVEN

Reven tuslet rundt i skogen og prøvde å finne noe å spise. Da oppdaget han plutselig en kråke som holdt på med sine hverdagssysler. Reven tenkte med seg sjøl, at det skulle smake med en kråkestek. Men reven kjente kråka godt og visste at kråka var en luring.

Til slutt mente reven at han hadde kommet opp med en god plan for å fange kråka. Reven sprang bort på en gresslette i nærheten og la seg i det høye gresset og latet som om han var død. Det varte ikke lenge før kråka oppdaget reven og fløy bort for å undersøke ham nærmere.

Kråka spankulerte forsiktig rundt reven, men reven rørte ikke på seg. Kråka kikket under halen på reven og sa ”at jommen var dette en fet og fin rev.” Reven rørte seg ikke. Kråka gikk foran reven og pikket den lett i tunga med nebbet sitt. Da hoppet reven opp og fanget kråka i kjeften. Hahaha!, jeg klarte å lure kråka likevel, tenkte reven for seg sjøl.

Kråka gratulerte reven med at reven hadde vært så smart.

- Men hadde det ikke vært en idé å spise meg først på den åpne sletta, spurte kråka?
- Da kan jo alle de andre dyrene se at du faktisk har klart å vinne over meg. Det synes reven var en knakende god idé og endret retning mot den åpne plassen.
- Men kjære deg, rev, du trenger vel ikke å slite deg ut med å bære meg. Jeg kan jo gå sjøl til den åpne plassen, sa kråka. Det synes reven også var en god idé, og slapp løs kråka. Men i det samme lettet kråka og fløy opp i nærmeste tre.
- Det er ikke så altfor mye vett i hodet ditt likevel, skrattet kråka.

Reven måtte flaut innrømme at kråka var den smarteste. Og reven var like sulten som før.

Les gjennom eventyret og prøv å gjenfortelle det.

SKUESPILL

Her er et forslag på et enkelt skuespill med replikker til 3 rollefigurer og et lydkor. Dere kan forkorte og forlengge så mye dere vil og tilpasse skuespillet etter finskgruppa deres.

Kanskje dere kan skrive hele skuespillet selv.
Det viktige er at alle får prøve seg på replikker og lærer seg disse utenatt.

VARIS JA KETTU

Kertoja: On kaunis kesäpäivä suomalaisessa metsässä.
Aurinko paistaa.
Ja tuuli puhaltaa.

Lydkoret: *(blåser vindlyd)*

Kertoja: Kuka istuu puussa?

Varis: Kraakraa. Minä olen varis.
Istun puussa. Kraakraa.

Kertoja: Niin, varishan se siellä.
Mitä kuuluu, varis?

Varis: Kaikki kraa-kraa on hyvin.
Kaikki on hyvin kun aurinko paistaa.
Kaikki on hyvin kun kettu on pois

Lydkoret: *(lager skumle lyder)*

Kertoja: Voi ei, mutta sieltähän se kettu tulee.

Kettu: *(kommer luskende og mumler for seg selv)*
Minä olen kettu. Minulla on nälkä.
(får øye på kråka i treet)
Hmmm. Puussa on ruokaa. Varis, nam-nam!
(reven lusker rundt treet og henvender seg til kråka:)
Tule varis alas leikkimään!*

Varis: Alas?!? Leikkimään?!? Juu, en tule.

Kettu: Jos et tule, niin minä sahan puun poikki!

Kertoja: Voi ei, kettu aikoo sahata puun poikki. Mitä varis voi tehdä?

(reven begynner å sage på trestammen, samtidig som han slikker seg rundt munnen)

Lydkoret: *(lager sagelyder)*

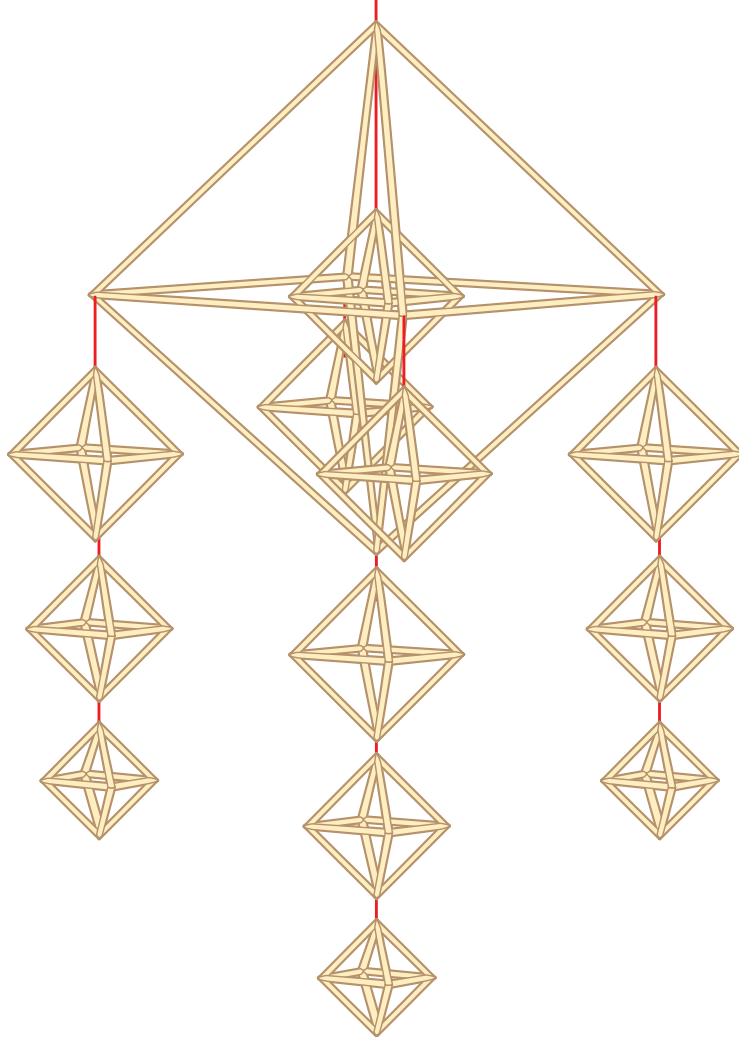
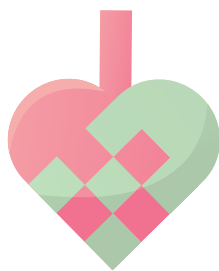
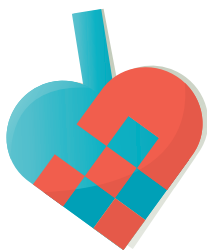
Kettu: Tyhmä varis.
Mutta kohta olet minun!

Kertoja: Oioioioi. Mitä varis voi tehdä?
Puu on kohta poikki!!
Oioioioi. Nyt puu kaatuu!

Lydkoret: *(synger Silivatiseilaa, silivatiseilaa, varis lensi pois)*
(Samtidig flakser kråka fra den ene tretoppen til en annen)

Varis: Kyllä olet tyhmä kettu.
Sahalla et minua saa.
Kraakraa.

JOULU JUL

LÆRINGSMÅL

- 1 **Fremføre finsk- eller kvenskspråklig rim, regler, sanger og fortellinger**
Vi skal lære en finsk julesang, *Joulupuu on rakennettu*.
(Vi skal fremføre denne for publikum).
- 2 **Bruke enkle ordbøker og andre hjelpemidler i egen språklæring**
Vi skal lære å finne finske ord i en norsk-finsk ordbok.
- 3 **Annet moro**
Vi skal lære å lage en tradisjonell finsk julepynt, kalt *himmeli*

NYE ORD

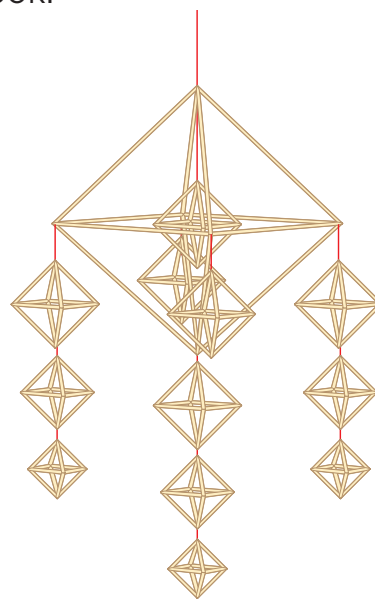
Suomalainen
Finsk

Norjalainen
Norsk

Perinne
Tradisjon

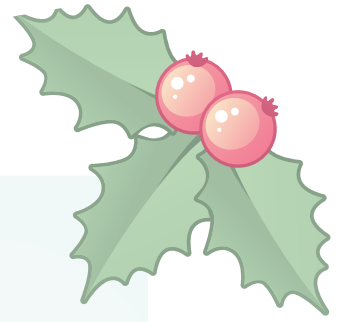
Jouluperinne
Juletradisjon

Himmeli
Spesiell hengende
julepynt av halm.

JULESANG

Joulupuu on rakennettu, joulu on jo ovella.
Namusia ripustettu ompi kuusen oksilla.
Kuusen pienet kynttiläiset valaisevat kauniisti.
Ympärillä lapsukaiset laulelevat sulosti.
Kiitos sulle, Jeesuksemme, kallis Vapahtajamme,
kun sä tulit vieraaksemme, paras joululahjamme.

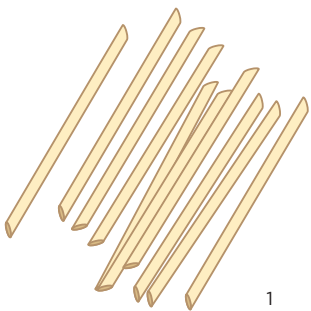
Denne nydelige julesangen bør dere øve på, og spørre om å få fremføre på juleavslutningen til skolen. Lær dere sangen utenatt.

PRAKTISK OPPGAVE

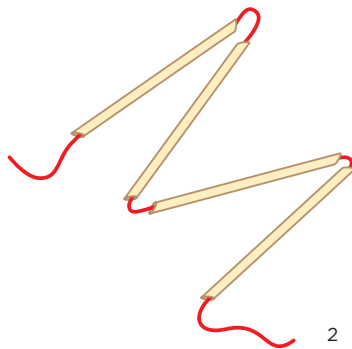
Vi skal gjøre oss kjent med en finsk julepynt som heter *himmeli*, og vi skal faktisk prøve å lage en liten takdekorasjon/vindusdekorasjon til klasserommet. Først skal vi lete litt etter bilder av halmdekorasjoner på internett. Søk opp bilder etter *himmeli* på google.

Himmeli er oftest satt sammen av kuber i forskjellige størrelser. Materialet vi bruker er halmstrå. Man skal trå en tråd inn gjennom halmstråene og deretter å knyte strårekkene til firkanter for deretter å lage kuber. Høres det vanskelig ut? Det er litt pirk, men egentlig ikke så vanskelig.

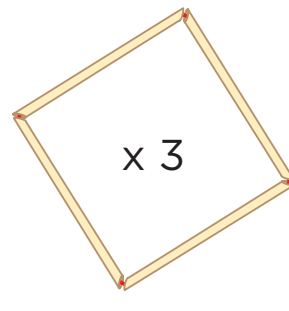
1

For å lage en kube trenger du tolv, eksakt like lange halmstrå. Klipp forsiktig, så stråene ikke sprekker.

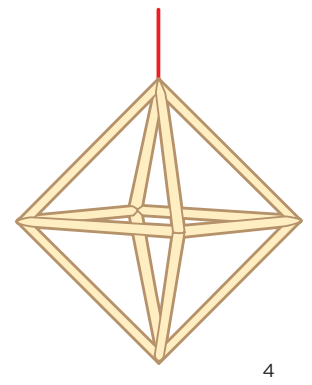
2

Monter fire strå på en tråd. Knytt tråendene sammen.

3

Form stråtrådene som en firkant på bordet. Lag 3 slike firkanter.

4

Prøv deretter å knyte firkantene sammen slik at du former en kube.

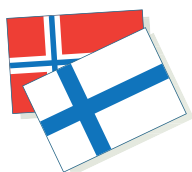
For å lage en takdekorasjon skal de forskjellige kubene monteres sammen. Knyt dem fast i hjørnene på hverandre. Små kan henges inne i større. Her er det bare å bruke fantasien.

JULEKORT

Vi skal selvsagt lage og sende julekort i år også. Vi skal lage minst ett julekort hvor den nye julesangen skal være med. Skriv julesangteksten på data. Bruk en fin font. Ta utskrift. Klipp og tilpass til kortet. Dekorér.

Skriv *Rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta* på kortet.

OVERSETTELSE

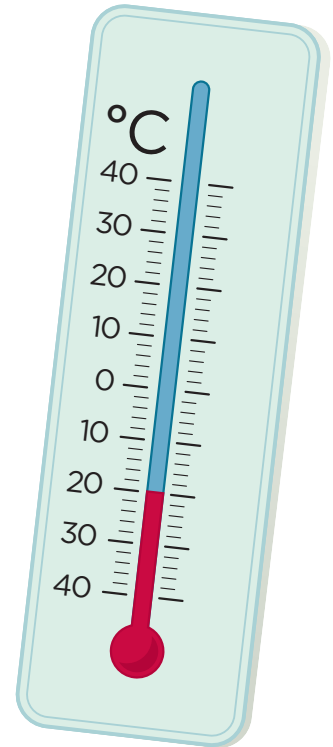
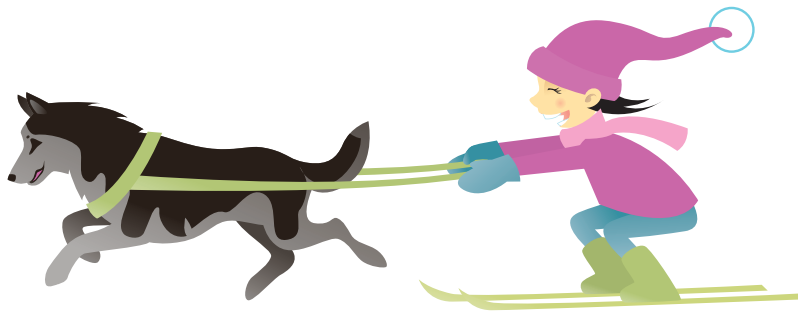
Til denne oversettelsesoppgaven kan du bruke ordbok. Vi skal bruke de små norsk-finske lommeordbøkene til denne oppgaven. Vi skal altså lære å slå opp på et gitt norsk ord for å finne et finsk ord. Sammensatte ord som for eksempel julepynt finner du ikke i ordboka. Hvordan løser vi et slikt problem?

En himmeli er en finsk julepynt.
Hva er en typisk norsk julepynt?
Julesauna er en finsk juletradisjon.
Hva er en typisk norsk juletradisjon?
Juleskinka er en finsk julemat.
Hva er en typisk norsk julemat?

GLOSEPRØVE

TALVI VINTER

LÆRINGSMÅL

- 1 **Fremføre finsk- eller kvenskspråklig rim, regler, sanger og fortellinger**
Vi skal lære en kvensk barnesang, *Pikku Lasse pakkasessa*.
Vi skal lage egne vers til denne sangen.
- 2 **Bruke det grunnleggende lydsystemet**
Vi skal vite hva som skjer med **p**, **t** og **k** når vi bøyer verb i entall

GRAMMATIKK

Vi skal kunne redegjøre for verbbøyning i entall.

NYE ORD

Vi skal lære fire ord:

Pakkanen
Frost/kulde

Pakkasessa
I kulda

Juoksee
Løper

Menee
Drar

PRAKTISK OPPGAVE

Denne sangen er egentlig en barnesang fra Tornedalen og det eksisterer mange tekstvarianter av denne. Sangen er godt kjent i de kvenske områdene i Nord-Norge. Les sangteksten flere ganger høyt, og prøv å synge med.

Pikku Lasse pakkasessa
juoksee Rovan törmässä,
Huutaa: Pappa, istu kelkkaan!
Lasse mennee Pelhoon

Lille Lasse i kulda
løper i bakken i Rova
Roper: pappa, sett deg i kjelken!
Lasse drar nå til Pello

Törmä er et kvensk ord for bakke. Ordet finnes også i finske dialekter, men ordet *mäki* (: *mäessä*) er mer vanlig. Omskrevet til finsk kan sangteksten se slik ut:

Pikku Lasse pakkasessa
Juoksee Rovan mäessä.
Huutaa, isä, istu kelkkaan!
Lasse menee Pelloon.

Denne sangen kan vi omskrive i alle veier og retninger og alle kan skrive et vers om seg sjøl. For det første kan Lasse selvsagt byttes ut med et annet navn. Stedsnavnene kan byttes ut, verbene kan byttes ut. Du velger selv. Men husk å telle stavelser, slik at rytmen i sangen ikke blir ødelagt.

MIN SANG / MINUN LAULU

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

GRAMMATIKK

Vi skal se litt mer på verb og verbbøying. Vi har altså lært at vi bruker forskjellige verb-ender etter hvem som utfører handlingen.

Det heter *minä syön*, men *sinä syöt*. Når det er en han eller hun som utfører handlingen, så skal den siste vokalen bli lang *hän asuu* og *hän elää*. Ta en repetisjon av følgende verb:

	LEVER	SITTER	SPISE	LØPER	DRAR
Jeg					
Du					
Han					
Hun					

Nå skal vi se på hva som skjer når det står en p, t eller k i ordet.

Se på følgende eksempel:

	SOVER
Jeg	nukun
Du	nukut
Han/Hun	nukkuu
Bjørnen	nukkuu

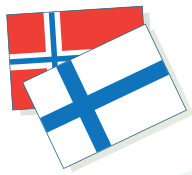
- ! I jeg- og du-form er det bare én k.
- ! I han/hun/det-form er det to!
- Dette er viktig.

Prøv å bøye de følgende ordene også.

	LEKE	HOPPE
	(leikki/ä)	(hyppi/ä)
Jeg		
Du		
Han/Hun		

? Hvordan sier man at kråka leker og kenguruen hopper?

OVERSETTELSE

Jeg spiser klokka 17.
Jeg leker klokka 18.
Jeg sover klokka 21.
Lillebror sover klokken 19.

Kenguruen hopper i skogen.
Kråka leker i snøen.
Marken bor i blåbæret.

Hunden sitter og katta spiser.
Hva spiser du?

LAG ET SAMMENSATT ORD

Vi lager et sammensatt ord av ordene vinter og kulde. Vi prøver å bøye dette nye ordet med *-ssa*-endelse (sammenlign med ordene du skal øve på til gloseprøva). Legg til endelsen *-kin*. Hva blir det?

- 1) Furu er grønn i vinterkulda også.
- 2) Kråka leker i snøen i vinterkulda også.

GLOSEPRØVE

VIKONPÄIVÄT UKEDAGENE

LÆRINGSMÅL

- 1 **Bruke enkle ordbøker og andre hjelpemidler i egen språklæring**
Vi skal lære å bruke en ordbok for å sjekke rettskrivningen av et finsk ord.
- 2 **Stille spørsmål og svare på spørsmål i enkle samtalesituasjoner**
Vi skal kunne svare på spørsmålet *Mikä päivä tänään on?*
- 3 **GRAMMATIKK**
Vi skal vite hva et spørreord er.
- 4 **ANNET MORO**
Vi skal lære ukedagene på finsk.

NYE ORD

Vi skal lære oss ukedagene på finsk.

Maanantai
Mandag

Tiistai
Tirsdag

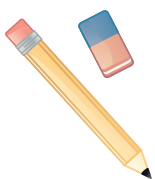
Keskiviikko
Onsdag

Torstai
Torsdag

Perjantai
Fredag

Lauantai
Lørdag

Sunnuntai
Søndag

SKRIVEOPPGAVE

Vi skal prøve oss på en enkel rettskrivningsoppgave med ukedagene. Dere lukker heftene, og skriver på et blankt papir. Læreren sier ukedagene høyt, og dere forsøker å skrive ned. Lytt spesielt godt etter korte og lange lyder.

Husk altså at lange lyder skal skrives med to bokstaver.

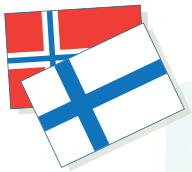
GRAMMATIKK

Spørreordet *mikä* har vi lært betyr hva. Vi har stilt spørsmål som *Mikä tämä on? Se on koira.* Nå skal vi lære å spørre hvilken dag det er. Vi bruker fortsatt ordet *mikä*, men kan altså ikke oversette den til norsk med hva, men med hvilken.

Hva slags spørreord har vi på norsk?
Ta en diskusjon i klassen.

Legg merke til at når spørreordet kommer først i setningen, så kommer verbet, altså gjøreordet, sist i setningen.

Mikä tämä on?
Mikä päivä tänään on?
Kuka sinä olet?

OVERSETTELSE

Hvilken dag er det i dag?
Det er mandag.
I morgen er det tirsdag.

Lag tilsvarende tekster også for onsdag og lørdag.

1. _____

2. _____

3. _____

1. _____

2. _____

3. _____

LAG ORDLISTE

Til denne oppgaven skal vi bruke finsk-norsk ordbok. Dere kan altså ikke slå opp det norske ordet for å finne det tilsvarende finske ordet. Dere må kunne ordene, for å finne dem igjen i ordboka. Det er altså korrekt skrivemåte vi er ute etter.

Dere kan jobbe to og to, eller diskutere med hele gruppa. Det viktige er at samtlige får prøve å lete i ordboka.

Ball _____

Bil _____

Gjøk _____

Hane _____

Julenisse _____

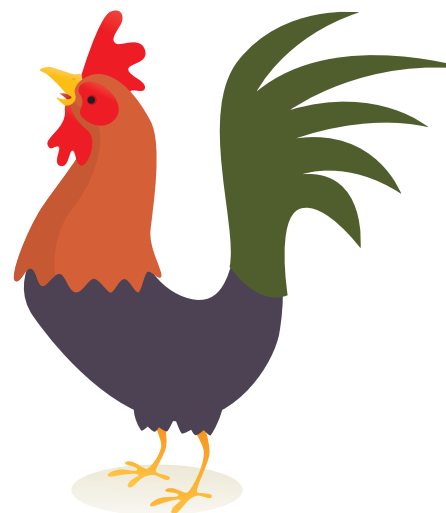
Stearinslys _____

Stå på ski _____

Svane _____

Torsk _____

Typisk _____

PERHE FAMILIE

LÆRINGSMÅL

- 1** Forstå og bruke noen vanlige finske ord og fraser knyttet til nære omgivelser
Vi skal kunne fortelle om vår familie.
Vi skal kunne fortelle om søskenforholdet mellom mamma og pappa og tanter og onkler.

GRAMMATIKK

Vi skal kunne fortelle hvilken bokstav man bruker for å uttrykke eie-form på finsk.

NYE ORD

Vi skal lære fire nye ord. Øv godt.

Täti
Tante

Setä
Onkel

Minun
Min

Sinun
Din

GRAMMATIKK

Når vi sier min og din, så uttrykker vi at vi eier noe.
 Jeg har en bil. Bilen er min.
 Du har en sykkel. Sykkelen er din.

På finsk heter ordene altså *minun* og *sinun*. Disse ordene får du på gloseprøve. Legg godt merke til at ordene slutter på *-n*. Det er nemlig denne bokstaven vi bruker på finsk når vi skal fortelle at noen andre eier noe.

Minä - pallo	Minulla on pallo	Se on minun pallo
Koira - pallo	Koiralla on pallo	Se on koiran pallo
Kissa - pallo	Kissalla on pallo	Se on kissan pallo

På norsk bruker vi også en bokstav for å si at noen eier noe.

Det er (katt) _____ ball

Hvilken bokstav er det? Diskuter i klassen.

- ! Man eier på finsk med -N.
- Man eier på norsk med -?

OPPGAVE

Legg til en *-n* til ordene og oversett dem til slutt til norsk

NORSK	FINSK	Det finske ordet + n	Oversatt til norsk
Katt	Kissa	Kissan	Kattens
Hund			
Reinsdyr			
Bjørn			
Prinsesse			
Torsk			
Skog			
Jeg			

LESETEKST

For å forstå denne teksten, må vi repetere alle familieordene vi har gjennomgått tidligere. Jobb to og to, og oversett teksten til norsk.

Minä olen Saara.

Minulla on yksi veli ja yksi sisko.

Lasse on minun pikkuveli.

Anne on minun isosisko.

Minun isä on Aleksanteri.

Aleksanterin veli on Pekka.

Pekka on minun setä.

Pekka on myös Annen ja Lassen setä.

Siiri on minun isän sisko

Siiri on minun täti.

VRIEN UTFYLLINGSOPPGAVE

Her skal vi fylle inn med riktig familieord. Så her må dere holde tunga rett i munnen. Oversett først setningene til norsk.

Diskuter deretter i klassen hvilke ord dere skal fylle inn med.

Anne on minun isosisko,

joten minä olen Annen pikkusisko. (joten = altså)

Lasse on minun pikkuveli,

joten minä olen Lassen _____ (Fyll inn med riktig ord)

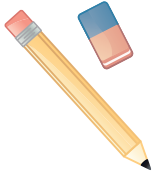
Mummulla ja vaarilla on kaksi poikaa.

Minun isä on mummun ja vaarin poika.

Pekka on isän veli.

Pekka on minun _____ (Fyll inn med riktig ord)

PRAKTISK OPPGAVE

Fyll inn med riktige personnavn fra din egen familie.
Du hopper bare over de setningene som ikke passer med din familie.
Legg til flere setninger dersom noen mangler

Minä olen _____

Minun isä on _____

Minun äiti on _____

_____ on minun sisko

_____ on minun veli

_____ on äidin äiti.

_____ on äidin isä.

_____ on isän äiti

_____ on isän isä.

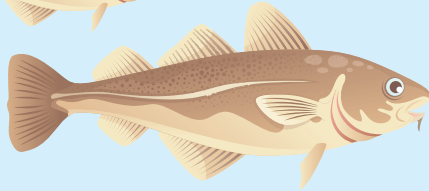
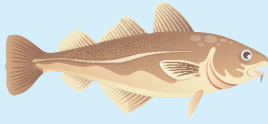
_____ on äidin sisko.

_____ on äidin veli.

_____ on isän sisko.

_____ on isän veli

MERI HAV

LÆRINGSMÅL

- 1 **Bruke enkle ordbøker og andre hjelpemidler i egen språklæring.**
Vi skal bruke en ordbok for å finne den norske betydningen av et gitt ord.
Vi skal bruke ordbok for å finne finske ord.
Vi skal lære at en ordbok gir tilleggsinformasjon om ordenes betydning (zool)

NYE ORD

Vi skal lære noen nye ord. Bruk ordbok og finn ut hva disse ordene betyr på norsk. Den siste kan bli litt vanskelig.

Merenpohja

Taskurapu

Katkarapu

Meduusa

LESETEKST

Turska on merikala.
Turska asuu meressä.
Turska ui meressä.
Rapukin elää meressä.
Mutta rapu elää merenpohjassa.
Rapu kävelee merenpohjassa.

Miten katkarapu liikkuu?

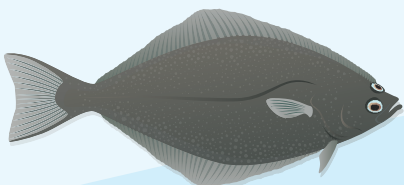
Ui
Svømmer

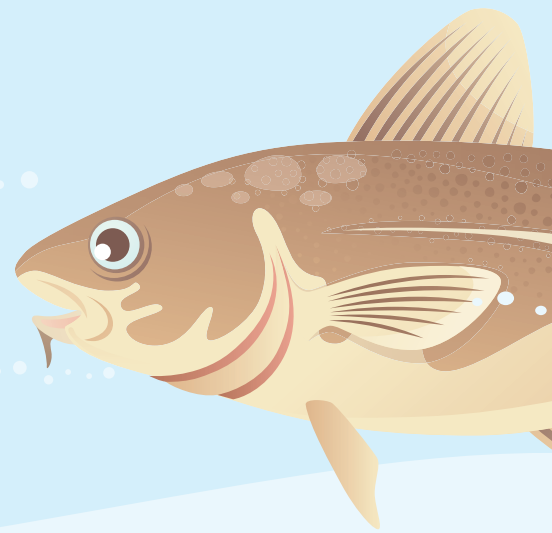
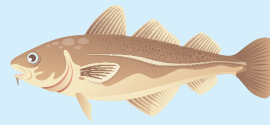
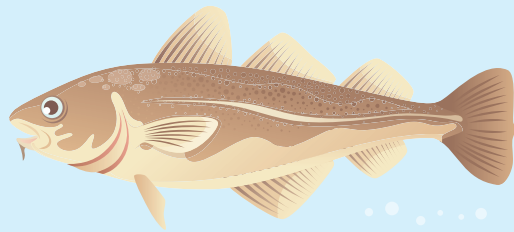
Kävelee
Spaserer/
går

Liikkuu
Beveger
seg

Diskuter spørsmålet, men svar gjerne på norsk.
Svømmer eller går reka?

GRAMMATIKK

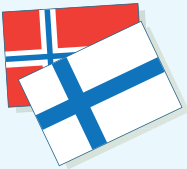
Vi har lært at *-ssa/-ssä* betyr 'i'.

Det er den vanligste betydningen.

Noen ganger går det ikke å oversette med 'i' til norsk.

Noen ganger blir det mer rett å oversette til norsk med ordet 'på'.

Havbunn er et slikt ord. På norsk sier vi at krabba lever på havbunnen. På finsk bruker vi endelsen *-ssa*. Taskurapu elää merenpohjassa.

OVERSETTELSE

Vi skal prøve å lage ordet sjøstjerne.

Og vi skal skrive en liten tekst om denne.

Dette er en sjøstjerne.

Sjøstjerna bor i havet.

Sjøstjerna lever på havbunnen.

Hvilken farge er det på sjøstjerna?

Den er lyserød, nesten oransje.

Krabba er også lyserød, nesten oransje.

Krabba bor også på havbunnen.

PRAKTISK OPPGAVE

Vi skal male et bilde av havbunnen.

Vi skal male bilder av dyr og planter som lever på havbunnen.

Skriv *MERENPOHJA* som overskrift. Deretter skal dere sette inn de finske ordene for det dere har malt, enten ved å skrive rett på tegningen eller ved å lime inn små hvite lapper. Her må dere bruke ordbok og sjøl finne ut hva ordene er på finsk. Til denne oppgaven må dere altså ha en norsk-finsk ordbok.

GLOSEPRØVE

TUNTURI FJELL

LÆRINGSMÅL

- 1 Bruke digitale verktøy for å finne informasjon og skape tekst
Vi skal lage en powerpointpresentasjon med tekst og bilder, ved å bruke egenproduserte tekster

Andre læringsmål

Vi skal kunne fortelle hva et sammensatt ord er

Vi skal kunne gi eksempler på sammensatte ord, både på norsk og finsk

NYE ORD

Vi skal egentlig bare lære ett nytt ord.
Men vi skal ha noen sammensatte ord med på gloseprøva.

Järvi
Innsjø

Hva tror dere en innsjø på fjellet heter på finsk?
Hva med en fisk som lever i en innsjø/ i ferskvann?
Kjenner dere noen finske stedsnavn med ordet *järvi* i seg?

LESETEKST

Kalle hiihtää.

Kalle hiihtää tunturilla.

Kallella on hiihtoloma. (bruk ordbok)

Tunturilla on kylmä, mutta kaunis sää.

Aurinko paistaa, taivas on sininen.

Tunturi on valkoinen.

Lumi on maassa. (-ssa = i eller på?)

Tunturilla on pieni tunturijärvi.

Tunturijärvessä on paljon kalaa.

Turska on merikala ja elää meressä.

Rautu on järvikalaa ja elää tunturijärvissä.

Rautu on punainen kala. Sen vatsa on oranssi tai punainen.

Rautu on lohikala, mutta se ei ole lohi.

Mikä rautu on norjaksi?

Det siste avsnittet er vanskelig.
Diskuter i klassen og prøv å gjette dere
til betydningen av setningene.
Ord som *vatsa* og *lohi* kan dere
slå opp i ordboka.

GRAMMATIKK

Både på norsk og finsk har vi noe som heter sammensatte ord. På gloseprøva denne gang har vi satt opp ordet *järvi* og noen sammensatte ord med *järvi* i seg. Sammensatte ord betyr ord som hører sammen og som skal skrives sammen.

Har du en halv bror eller en halvbror?
Ananasbiter eller en ananas (som) biter?

Is og bjørn blir til isbjørn, også på finsk. _____

Morgen og sol blir til morgensol, også på finsk. _____

Vinter og skog blir til vinterskog, også på finsk. _____

Hvor mange forskjellige finske sammensatte ord kommer dere på?
Diskuter i klassen.

Halvbror settes sammen av *veli* og *puoli* på finsk. Både *puoliveli* og *velipuoli* går an, men det er den siste som er mest vanlig. Ordene bestemor og bestefar er sammensatte ord på norsk. Vi har lært ordene *mummu* og *vaari*. Man kan også si store-mamma og store-pappa på finsk.

Halvsøster = _____

Mummu = _____

Vaari = _____

PRAKTISK OPPGAVE

Nå skal vi finne frem til våre sjølproduserte tekster som vi har laget tidligere.

Vi har laget en egen tulleregle og vi har laget et eget vers til sangen *Pikku Lasse pakkasessa*.

Disse tekstene skal vi skrive inn i en powerpointpresentasjon.

Bilde 1) Forside

Bilde 2) En finsk regle vi har lært

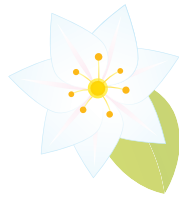
Bilde 3) En finsk regle vi har laget selv

Bilde 4) En barnetegning eller en annen illustrasjon.

Bilde 5) Første vers i sangen *Pikku Lasse pakkasessa*

Bilde 6) Verset vi har laget selv.

METSÄ SKOG

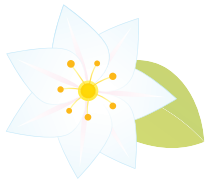
LÆRINGSMÅL

- 1** Forstå og bruke noen vanlige finske ord og fraser knyttet til nære omgivelser og egne interesser
 Vi skal kunne tre forskjellige blomsternavn på finsk
 Vi skal kunne artsbestemme disse blomstene
- 2** Sammenligne noen sider ved levesett, tradisjoner og skikker i kvensk, finsk, samisk og norsk kultur
 Vi skal kunne fortelle hva som menes med begrepet trestammersmøte
 Vi skal kunne fortelle hva man mener med samisk, kvensk, finsk og norsk kultur
 Vi skal kunne visualisere dette

NYE ORD

Vi skal lære navnene på noen blomster.

Metsätähti
Skogsstjerne

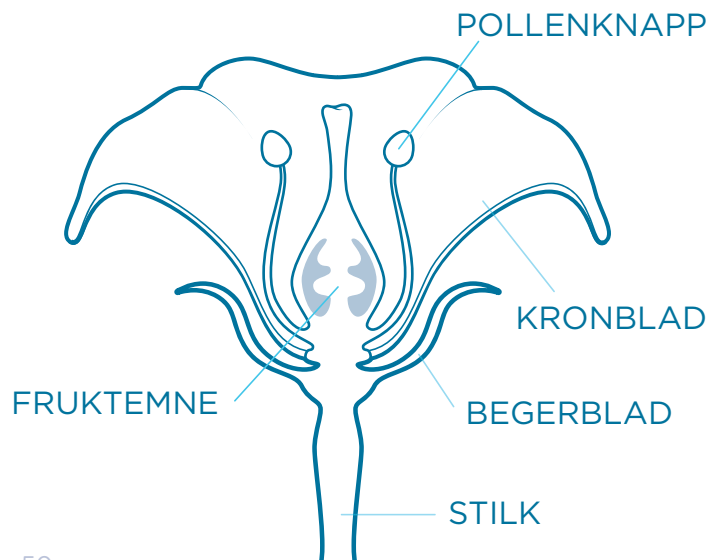
Kissankello
Blåklokke

Voikukka
Løvetann

PRAKTISK OPPGAVE

Gå på internett og finn bilder av disse tre blomsterartene. Illustrer blomstene i arbeidsboka og skriv de finske navnene under. Se nøye på antall kronblader, støvbærere, stilk og blader.

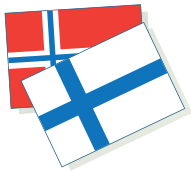

LITT OM BLOMSTERNAVN

Metsätähti er sammensatt av ordene *metsä* og *tähti*. Blomsternavnet har den samme betydningen på norsk, nemlig skog og stjerne. Blomsten ser nemlig ut som en liten stjerne som vokser i skogen.

Alle blomsternavn kan ikke oversettes slik. Blomsten blåklokke, som er satt sammen av ordene blå og klokke, heter noe helt annet på finsk. På finsk er blomsternavnet satt sammen av ordene *kissa* (katt) og *kello* (klokke), nemlig *kissankello*. Hvorfor snakker både finlendere og nordmenn om klokker når det gjelder denne blomsten?

Og noen ganger kan vi nesten bli lurt trill rundt. Voikukka er satt sammen av ordene *voi* (smør) og *kukka* (blomst). Men vi oversetter ikke til smørblomst, for det er nemlig løvetanna vi snakker om. Hva er felles mellom løvetanna og smørblomsten?

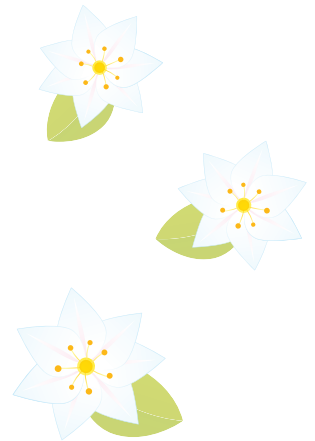
OVERSETTELSE

Skogsstjerna er en liten, hvit blomst.

Blåklokka er en blå, vakker blomst.

Løvetanna er en stor, gul blomst.

Jeg synes at løvetanna er gul som solen.

KUNSTPROSJEKT

Vi pleier å si at Nord-Troms er et område for trestammersmøte. Hva i all verden betyr dette?

- Hva menes med stamme i denne sammenheng?
- Hvilke tre stammer er det snakk om?
- Hvordan kommer disse tre stammene til uttrykk i dag?
- Hvordan kommer de tre stammene til uttrykk i skolen i dag?

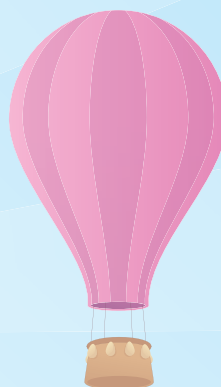
Etter samtaler og diskusjoner i klassen, skal vi forsøke oss på å lage hvert vårt kunstbilde med trestammersmøte som tema. Vi skal visualisere begrepet trestammersmøte.

Vi trenger kladdeark og blyanter for å lage skisse.
Vi trenger vannmaling og akvarellpapir.

Du utformer selvsagt oppgaven fritt. Men du skal kunne forklare bildet ditt etterpå. Til slutt skal du presentere bildet ditt for klassen og forteller om hva slags symboler du har brukt og hvorfor.

GLOSEPRØVE

TAIVAS HIMMEL

LÆRINGSMÅL

- 1** Stille og svare på enkle spørsmål
Vi skal kunne svare på spørsmålet *Millainen sää tänään on?*

NYE ORD

Vi skal lære ordene *aamulla, päivällä, illalla og yöllä*.

Vi har tidligere lært ordene *syksy og syksyllä*. Hvordan oversetter vi disse?

Vi skal bruke dette ordparet for å prøve å forstå de nye finske ordene.

Aamulla
?

Päivällä
?

Illalla
?

Yöllä
?

Syksy Syksy + llä	Yö Yö + llä	Ilta Ilta + lla → illa- + lla
Päivä Päivä + llä	Aamu Aamu + lla	

LESETEKST

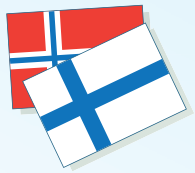
Nyt on aamu ja aurinko paistaa.
Kello on seitsemän.
Aamulla minä syön aamupalaa. *

Nyt kello on puoli yhdeksän.
Koulu alkaa.
Päivällä olen koulussa.
Minun mielestä koulussa on mukavaa.

Nyt kello on jo paljon.
Kello on yhdeksän illalla.
Illalla olen kotona.
Pikkuveli nukkuu.

Nyt on jo yö.
Kello on kaksitoista!
Minäkin nukun.

- Sjekk aamupala i ordboka.
- Hvorfor står det en ekstra -a, aamupalaa, i teksten?

OVERSETTELSE

Klokken er ni om morgenen.
Sola skinner, men det blåser litt.
Jeg er på skolen.

Klokken er to.

PRAKTISK OPPGAVE

Vi skal ha en spesiell lytteøvelse.

Dere skal få høre forskjellige vuggesanger fra forskjellige land.

Vi skal høre en vuggesang fra Israel, en fra Japan, en fra Finland og en fra Senegal.

Prøv å gjette hvilken sang som er fra hvilket land.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

TIL LÆREREN
Disse finner du på www.youtube.com ved å skrive følgende i søkefeltet:
1 Nuku nuku nurmiintu (finsk)
2 Lullaby Senegal (den videolinken hvor det står Yammam Thiam)
3 Lullaby Numi Numi (Israel)
4 Lullaby of Takeda the red birds (Japan)

PRESENTASJON

Lag et lite foredrag på norsk om finske barnesanger.
Kanskje du kan presentere foredraget ditt for resten av klassen?

- Hvilke finske barnesanger kjenner du?
- Hva slags norske barnesanger kjenner du?
- Er det noen av barnesangene du kjenner som finnes på både finsk og norsk?
- Hva mener du er en typisk barnesang?
- Ta for deg en finsk barnesang du liker spesielt godt. Fortell om denne sangen.
- Hvordan vil du beskrive melodien?

GLOSEPRØVE

REPETISJON

Ta en gjennomgang av alle ordene vi har gått igjennom.
Husker du eller husker du ikke?

TEMA	1. KLASSE	2. KLASSE	3. KLASSE	4. KLASSE
KUKA HVEM	Poika Tyttö Kuningas Prinsessa	Mies Nainen Nuori Vanha	Ihana Kiva Hauska Nätti	Pitkä Lyhyt Tumma Vaalea
MARJAT FRUKT & BÆR	Appelsiini Banaani Päärynä Omena	Mansikka Mustikka Hilla Puolukka	Syödä: minä syön Greippi Kiivi Luumu	Vadelma Variksenmarja Sianmarja Juolukka
VÄRIT FARGER	Sininen Punainen Keltainen Oranssi Vihreä	Valkoinen Musta Ruskea Harmaa	Vaalea Tumma	On kuin Minun mielestäni
LUVUT TALL	1-5 6-10	10-19	20-100	Paljonko, Kello, Tasan, Puoli Monta paljon
ELÄIMET DYR	Lintu Kala Kissa Koira Poro Karhu	Varis Harakka Käki Joutsen	Kana Kukko Muna Lamma	Hevonen Lehmä Talo, -kin, (talli) (navetta)

	1. KLASSE	2. KLASSE	3. KLASSE	4. KLASSE
JOULU JUL	Lila Enkeli Tähti Adventti Kynttilä Piparkakku	Joulukuusi Joulutähti Joululoma Joulupukki Ulkona	Joulutorttu Joulukoriste Joulukakku Jouluruoka Joulukinkku Tehdä: minä teen	Jouluperinne Suomalainen Norjalainen
TALVI VINTER		Talvi: talvella Lunta: lumessa Leikkiä Nukkua	Hiihtää: hiihdän Lumipallo Lumisota Lumiukko	Maanantai Tiistai Keskiviikko Torstai Perjantai Lauantai Sunnuntai Pakkanen Pakkasessa
PERHE PERHE	Äiti Isä Veli Sisko	Perhe Mummu (iso-) Faari (iso-)	Sisko Veli pikkusisko, -veli isosisko, -veli	Täti Setä Minun Sinun
MERI HAVET		Meri Vesi Merivesi Aalto	Elää Meressä Turska Sei	Merenpohja Taskurapu Katkarapu Meduusa
TUNTURI FJELL	Tunturi Tunturille	Kivi Tunturi Tunturille	Koivu Mänty Aina Asua: minä asun	Järvi
METSÄ SKOG	Metsä Puu	Metsä: metsässä Puu: puita Asua	Kukka Marja Hedelmä Kissankello	Kissankello Metsäntähti Voikukka
TAIVAS HIMMEL	Aurinko Metsäntähti Aamu Päivä Yö	Kevät: keväällä Taivas Aurinko Paistaa	Aurinko paistaa Sataa! Tuulee! Tänään	Aamulla Päivällä Illalla Yöllä

TALLORD

1 _____

6 _____

2 _____

7 _____

3 _____

8 _____

4 _____

9 _____

5 _____

10 _____

Hvilket ord trenger vi for å lage tallene 11-19?

Eks).

14 _____

17 _____

Hvilket ord trenger vi for å lage titallsordene?

Eks).

20 _____

60 _____

Hvordan lager vi tall mellom 20 og 100?

Eks).

48 _____

71 _____

93 _____

GRAMMATIKK

BOKSTAVER OG LYDER

Hvordan skiller det finske alfabetet seg fra det norske alfabetet?

Hvilke bokstaver er forskjellige?

Hvordan skriver man lange lyder på finsk?

Hvilke forskjeller er det med henhold til uttalen av bokstavene p, t og k i norsk og finsk?

NORSK

FINSK

A

E

I

O

U

NORSK

FINSK

Y

Æ

Ø

Å

FINSK BOKSTAV

UTTALE

A

E

I

O

FINSK BOKSTAV

UTTALE

U

Y

Ä

Ö

VERB

Hva er et verb?

Hvordan bøyes verb på finsk?

Hva er de forskjellige endelsene vi har lært?

	SYÖ-	ISTU-
Minä		
Sinä		
Hän		

Hva skjer med pp, tt og kk i verb når vi bøyer?

	LEIKKI-	NUKKU-	HYPPI-
Minä			
Sinä			
Hän			

-SSA

Hva bruker vi endelsen *-ssa* til?

Hva oversetter vi den til?

Når skal vi bruke *-ssa* og når skal vi bruke *-ssä*?

PALLO _____

OMENA _____

METSÄ _____

TALO _____

PÄÄRYNÄ _____

YÖ _____

Hva skjer med *pp*, *tt* og *kk* når vi legger til endelsen *-ssa/-ssä*?

MUSTIKKA _____

PUOLUKKA _____

MATTO _____

-N

Hva bruker vi endelsen -n til?

Hva oversetter vi den til?

PALLO _____

OMENA _____

METSÄ _____

ISÄ _____

PUOLUKKA _____

SISKO _____

MINÄ _____

SINÄ _____

JEG HAR

Hvordan uttrykker man å ha på finsk?

Vi skulle ikke bruke et verb som på norsk, men vi skulle bruke en egen oppbygging.

Husker du den? Oversett følgende til finsk:

JEG _____

DU _____

HAN _____

HUN _____

JEG HAR _____

DU HAR _____

Hva med helt andre ord enn personlige pronomen?

HUNDEN HAR _____

KATTEN HAR _____

TORSKEN HAR _____

SPØRREORD

Hva er et spørreord?

Kan du gi eksempler på spørreord på norsk?

Oversett følgende setninger til finsk:

HVA ER DETTE? _____

HVEM ER DU? _____

HVILKEN FARGE ER BILEN? _____

HVILKEN DAG ER DET I DAG? _____

UKEDAGENE

Hva heter ukedagene på finsk?

Mandag _____

Tirsdag _____

Onsdag _____

Torsdag _____

Fredag _____

Lørdag _____

Søndag _____

SAMMENSATTE ORD

Hva er et sammensatt ord?

Hvorfor er det viktig å skrive sammensatte ord sammen, og ikke delt opp i flere ord?

Kan du gi eksempler på norske sammensatte ord som får helt merkelig betydning når man «deler feil»?

Oversett følgende ord til finsk:

Isbjørn _____

Skogsstjerne _____

Bjørnefamilie _____

Halvbror _____

Vinterskog _____

Havfugl _____

Fjellvann (innsjø) _____

TALLORD OG SUBSTANTIV

Når man bruker tallord (2 og høyere), så måtte vi legge til noe til ordet som skulle telles. Og vi skulle huske å veksle mellom to bokstaver.

PALLO _____ og METSÄ _____

Oversett til finsk:

To hunder _____

Tre katter _____

Syv pappaer _____

To søstre _____

Fire biler _____

NÅR VI SKAL SPISE NOE

På samme måte som med tallord, skal vi legge til en -a/-ä når vi skal spise noe på finsk. Og akkurat de samme reglene gjelder for når og hvordan vi skal veksle mellom disse to.

Oversett til finsk:

Jeg spiser (et) eple.

Katten spiser fisk.

Marken spiser bringebær.

Hunden spiser julemat.

Fuglen spiser frokost.

SANALISTA ORDLISTE

A	Aalto	bølge	Järvi	innsjø
	Aamulla	om morgenen	Järvikala	ferskvannsfisk
	Aamupala	frokost	K	
	Adventti	advent	Kana	høne
	Aina	alltid	Karhu	bjørn
	Appelsiini	appelsin	Katkarapu	reke
	Asua, minä asun	å bo, jeg bor	Kello	klokka
	Aurinko	sol	Keltainen	gul
B			Kertoja	forteller
Banaani	banan		Keskiviikko	onsdag
E			Kesä	sommer
Eläinten	dyrenes		Kevät	vår
Elämä	liv, livet		Keväällä	om våren
Elää	leve (han/hun)		Kiivi	kivi
Enkeli	engel		-kin	også
Eurooppa	Europa		Kissa	katt
G			Kissankello	blåklukke
Greippi	grapefrukt		Kiva	trivelig
H			Koira	hund
Harakka	skjære (fugl)		Koivu	bjørk
Harmaa	grå		Kukka	blomst
Hauska	morsom		Kukko	hane
Hedelmä	frukt		Kylmä	kald
Hevonen	hest		Kynttilä	stearinslys
Hiihtää, minä hiihdän	å stå på ski, jeg står på ski		Kävelee	(han/hun/den) går/spaserer
Hilla	molte		L	
Himmeli	en spesiell takpynt		Lammas	sau
	laget av halmstrå		Lauantai	lørdag
Huomenna	I morgen		Lehmä	ku
Hän	han/hun		Leikkii	leker (han/hun)
I			Liikkuu	(han/hun/den) beveger seg
Ihana	herlig		Lila	lilla
Illalla	om kvelden		Lintu	fugl
Iso-	store-		Lohi	laks
Isoisä	bestefar		Lumessa	i snøen
Isoäiti	bestemor		Lumi	snø
J			Lumipallo	snøball
Joten	altså		Lumisota	snøballkrig
Joulu	jul		Lumiukko	snømann
Jouluenkeli	juleengel		Lunta	snø (i mengder)
Joulukakku	julekake		Luumu	plomme/sviske
Joulukinkku	juleskinke		Lyhyt	lav (kort)
Joulukoriste	julepynt		M	
Joulukuusi	juletre		Maa	bakke, land
Joululintu	julefugl		Maanantai	mandag
Joululoma	juleferie		Mansikka	jordbær
Jouluperinne	juletradisjon		Marja	bær
Joulupukki	julenisse		Mato	makk, mark
Jouluruoka	julemat		Melooni	melon
Joulutorttu	julekakestjerne		Menee	(han/hun/den) drar
Joulutähti	julestjerne		Merenpohja	havbunn
Juoksee	(han/hun/den) løper		Meressä	i havet

SANALISTA ORDLISTE

Meri	hav
Metsä	skog
Metsässä	i skogen
Metsätähti	skogsstjerne
Mies	mann
Minun mielestäni	jeg synes at
Minun	min, mitt, mine
Minä	jeg
Missä	hvor
Muna	egg
Musta	svart
Mustikka	blåbær
Mänty	furu

N Nainen
Navetta
Norjalainen
Norjaksi
Nuori
Nätti

kvinne
fjøs
norsk
på norsk
ung
pen

O Omena
On kuin
Oranssi

eple
er som
oransje

P Paistaa
Pakkanen
Pakkasessa
Paljon
Paljonko
Pallo
Perinne
Perjantai
Pikku-
Piparkakku
Pitkä
Poro
Punainen
Puoli
Puolisisko
Puoliveli
Puolukka
Puu
Päivällä
Päärynä
Rautu

skinner (om sola)
frost
i frosten/ i kulda
mye
hvor mye
ball
tradisjon
fredag
lille-
pepperkake
høy (lang)
reinsdyr
rød
halv
halvsøster
halvbror
tyttebær
tre
om dagen
pære
røye

R Ruskea

brun

S Se
Sei

det
sei

Setä	onkel
Sika	gris
Sininen	blå
Sinun	din, ditt, dine
Sinä	du
Sisko	søster
Siskopuoli	halvsøster
Skandinaavia	Skandinavia
Sunnuntai	søndag
Suomalainen	finsk
Syksy	høst
Syksyllä	om høsten
Syödä - minä syön	å spise, jeg spiser

T Taivas
Talli
Talo
Talvella
Talvi
Talvipakkanen
Tasan
Taskurapu
Tehdä, minä teen
Tiistai
Torstai
Tumma, tumman-
Tunturi
Tunturiin
Tunturijärvi
Tunturissa
Turska
Tähti
Tänään
Täti

himmel
stall
hus
om vinteren
vinter
vinterkulde
akkurat (om klokka)
krabbe
å gjøre, jeg gjør
tirsdag
torsdag
mørk, mørke-
fjell
til fjells
fjellvann
på fjellet
torsk
stjerne
i dag
tante

U Ui
Ulkona

(han/hun/den) svømmer
ute

V Vaalea, vaalean-
Valkoinen
Vanha
Vatsa
Veli
Velipuoli
Vesi
Vihreä
Voikukka

lys, lyse-
hvit
gammel
mage
bror
halvbror
vann
grønn
løvetann

Y Ystävä
Yykeänperä
Yöllä

venn
Skibotn
om natten

